

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Kirjaamo
PL 10
90029 POHDE

Valvonta-asia:

Lakisääteisten opiskeluhuollon psykologipalveluiden järjestäminen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella

Asian vireilletulo

Aluehallintovirasto katsoi aiheelliseksi ottaa opiskeluhuollon psykologipalveluiden järjestämisen valvonta-asiana selvitettäväksi Pohteelta saamiensa kahden omavalvontavastauksen ja yhden muistutusvastauksen perusteella, jotka koskivat Limingan, Reisjärven ja Ylivieskan kuntien alueilla olevia psykologipalveluja:

PSAVI/2292/2024 annettu vastaus 12.4.2024

Aluehallintovirastoon 12.4.2024 saapuneen vastauksen mukaan ennen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle (Pohde) siirtymistä Ylivieskassa koulupsykologipalvelut on järjestetty ostopalveluna sen jälkeen, kun virkoihin ei ole saatu psykologeja. Edellisen kerran Ylivieskassa on ollut toimessa/virassa 2 koulupsykologia vuoden 2021 elokuun loppuun saakka ja sen jälkeen yksi psykologi alkusyksyyn 2022 saakka. Koulupsykologien avoimet toimet ovat olleet haettavana lähes koko vuoden 2023 ja vuoden 2024 alun, mutta hakijoita ei ole ollut. Kouluja on ohjeistettu koulupsykologin puuttuessa kääntymään ensivaiheessa kouluilla toimivan koulukuraattorin tai kouluterveydenhoitajan puoleen, joka arvioi muiden opiskeluhuollon soveltuvuutta ja oppilaan kokonaistilannetta ennen tutkimustarpeen arvioon ohjaamista. Psykologien saatavuuden parantamiseksi Pohteella on käynnissä laajemmat toimenpiteet, mm. johtavan psykologin palkkaaminen ja psykologipoolin perustaminen.

PSAVI/6207/2024 annettu vastaus 17.6.2024

Aluehallintovirastoon 17.6.2024 saapuneen psykologipalvelun järjestämistä Liminkaan koskevan muistutusvastauksen mukaan jo ennen sote-palveluiden järjestämisen siirtymistä hyvinvointialueille psykologien saatavuus on ollut haastavaa. Yrityksistä huolimatta Pohde ei ole saanut

rekrytoitua psykologeja avoinna oleviin tehtäviin. Psykologipalvelun puuttuessa, niiltä osin kuin se on ollut mahdollista, on käytetty olemassa olevaa terveydenhoitajan ja kuraattorin palvelua.

PSAVI/729/2024 annettu vastaus 14.8.2024

Aluehallintovirastoon 14.8.2024 Pohteelta saapuneen vastauksen mukaan Reisjärvellä on viimeksi toimessa/virassa toiminut psykologi ollut lukuvuodella 2015-2016. Tämän jälkeen psykologin arviot ja tutkimukset on toteutettu ostopalveluna viimeksi vuonna 2023. Vuoden 2023 jälkeen kouluja on ohjeistettu koulupsykologin puuttuessa kääntymään ensivaiheessa kouluilla toimivan koulukuraattorin tai kouluterveydenhoitajan puoleen, joka arvioi muiden opiskeluhuollon soveltuvuutta ja oppilaan kokonaistilannetta ennen tutkimustarpeen arvioon ohjaamista. Lisäksi on ollut käytössä neljänä päivänä kuukaudessa etäpsykologin palvelu.

PSAVI/11914/2024 selvityspyyntö 16.10.2024

Aluehallintovirasto on 16.10.2024 päivätyllä selvityspyyntöä pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuetta (Pohde) antamaan selvityksen siitä, miten se järjestää ja toteuttaa alueellaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 a §:n sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n mukaiset opiskeluhuollon psykologipalvelut sekä miten toteutuu oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamista koskevan (1146/2021) 9 a §:n mukainen psykologipalveluiden henkilöstömitoitus ajalla 1.8.2024 - 31.12.2024.

Muut epäkohtailmoitukset ja kantelu

Ajalla 29.10.2024 – 28.2.2025 aluehallintovirastoon on tullut neljä (4) epäkohtailmoitusta (PSAVI/13459/2024, PSAVI/14350/2024, PSAVI/1251/2025, PSAVI/2320/2025) ja yksi (1) kantelu (PSAVI/1859/2025), jotka koskevat opiskeluhuollon psykologille pääsyä Alavieskassa, Muhoksella, Sievissä, Vaalassa ja Ylivieskassa.

Asian selvittäminen

Lausunnot ja selvitykset

Omavalvontavastausten ja muistutusvastauksen lisäksi Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon on 27.2.2025 toimitettu:

- Perhe- ja sosiaalipalvelut, OYS-psykiatrian perhekeskuspalveluiden toimialuejohtaja Leena Mämme-Laukan ja palvelualuejohtaja Minna Malilan yhteisesti allekirjoittama selvitys sekä sen liite.

Selvitys Pohteen opiskeluhuollon psykologipalveluiden järjestämisestä

Toimialuejohtaja Mämmi-Laukan ja palvelualuejohtaja Malilan selvityksen mukaan opiskeluhuollon psykologipalvelut on järjestetty 1.8.2024 – 31.12.2024 välisenä aikana hyvinvointialueen omana tuotantona. Aluevaltuuston 20.11.2023 päättämän tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaan muun muassa psykologien vuokratyötä pyritään vähentämään ja tuottamaan palvelu pääosin omana tuotantona. Hankittavia palveluita jatkossa ovat muun muassa tutkimuspalvelut. Psykologipalveluiden hankinnasta on tehty päätös aluehallituksessa 17.12.2024 ja sopimuksia ollaan parhaillaan valmistelemassa. Hankintalain mukaisesti palveluita ei ole voitu hankkia suorasopimuksin ennen tätä. Hankinnan valmistuttua psykologitutkimuksia on mahdollisuus jälleen tuottaa osin ostopalveluiden kautta.

Saadun selvityksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella opiskeluhuollon psykologipalvelut on järjestetty Perhe- ja sosiaalipalvelut ja Oys psykiatria -toimialueella kolmella palvelualueella: Oulun, Oulunkaari-Lakeus-Koillismaa ja Oulun Eteläinen ja Rannikko 1.8. -1.10.2024 välisenä aikana. 1.10.2024 alkaen hyvinvointialue on luopunut alueellisesta palvelurakenteesta ja psykologipalvelut on järjestetty Perhekeskuspalveluiden palvelualueen toimesta. Opiskeluhuollon psykologipalvelut järjestetään hyvinvointialueen 14 opiskeluhuollon yksiköstä, joiden rakenteeseen ei ole tullut muutoksia 1.10.2024 toteutuneessa organisaatiouudistuksessa. Opiskeluhuoltoa tuottavissa yksiköissä työskentelee opiskeluhuollon psykologien lisäksi myös koulukuraattoreja ja kouluterveydenhoitajia. Yksikkörakenteella tuetaan hallinnollisesti opiskeluhuoltotyön monialaista tuottamista ja toteutumista hyvinvointialueella.

Selvityksen mukaan opiskeluhuollon psykologipalveluihin sisältyvät Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella yksilökohtainen opiskeluhuolto ja yhteisöllinen opiskeluhuolto. Yksilökohtainen opiskeluhuolto tarkoittaa yksittäiselle oppilaalle annettavaa matalalla kynnyksellä saavutettavaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään oppimista, hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Opiskelijan perheen ja muiden läheisten kanssa tehdään yhteistyötä yksilökohtaisessa opiskeluhuoltotyössä. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävät liittyvät muun muassa opiskelijan yksilölliseen oppimiseen, mielenterveyden edistämiseen sekä psykologiseen arviointiin. Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa tarjotaan tarpeenmukaisia näyttöön perustuvia tai yksilökohtaisesti räätälöityjä interventioita. Pohteen alueella tarjottavia interventioita ovat esimerkiksi IPC-interventiot sekä Ohjattu omahoito. Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteuttavat terveydenhoitajat, kuraattorit ja psykologit. Laajaa yksilöllistä psykologista arviointia, jossa

hyödynnetään psykologisia testimenetelmiä ja erilaisia oirekyselyitä, sekä kerätään tietoa oppilaan tilanteesta, kutsutaan opiskeluhuollon psykologin / koulupsykologin tutkimukseksi. Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö tukee koko oppilaitosyhteisöä ja on kaikkien koulun ja opiskeluhuollon ammattilaisten vastuulla.

Kriteerit psykologille pääsyyn

Toimialuejohtaja Mämmi-Laukan ja palvelualuejohtaja Malilan selvityksessä todetaan, että Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella oppilaalle pyritään järjestämään mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt ja kiireellisessä tapauksessa samana tai seuraavana työpäivänä. Kun yhteydenotto opiskeluhoitopalveluihin tulee oppilaalta, huoltajalta, sote-ammattilaiselta tai oppilaitoksen ammattilaiselta, opiskeluhuollon ammattilaiset arvioivat tapauskohtaisesti tarvetta opiskeluhuollon psykologipalveluille ja muille palveluille yhdessä yhteyttä ottaneen tahon kanssa.

Selvityksen mukaan oppilaitoksilla, joilla on oma opiskeluhuollon psykologi, oppilaiden mahdollisuus keskustella opiskeluhuollon psykologin kanssa pääsääntöisesti toteutuu. Oppilaat, huoltajat ja ammattilaiset voivat olla suoraan yhteydessä opiskeluhuollon psykologiin. Oppilaitoksilla, joilla ei ole omaa opiskeluhuollon psykologia, mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun psykologin kanssa vaihtelee. Oppilailla on kuitenkin mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun koulukuraattorin kanssa ja kouluterveydenhoitajan tarpeenmukaisten lisä- ja tukikäyntien saatavuus on hyvä.

Selvityksessä todetaan, että yhtenäinen, oppilaitoksille suunnattu opiskeluhuollon psykologin tutkimukseen ohjautumisen ohje on laadittu hyvinvointialueella 3/2024 ja on selvityksen liitteenä. Sen mukaan arvion ja ratkaisun koulupsykologin tutkimuksen tarpeellisuudesta, laajuudesta ja kiireellisyydestä tekee aina Pohteen koulupsykologi, subjektiivista oikeutta koulupsykologin tutkimuksiin ei ole. Arvio tehdään jokaisen oppilaan/opiskelijan kohdalla erikseen.

Pohteen koulupsykologin tutkimuksen ja tutkimukseen ohjautumisen ohjeen mukaan pääsääntö on, että ennen psykologisia tutkimuksia oppilaan tulee saada suunnitellusti ja säännönmukaisesti pedagogista tukea. Myös erityispedagoginen tuki on tyypillisesti ensisijaista suhteessa koulupsykologin tutkimukseen. Erityisopettaja voi arvioida muun muassa oppilaan lukemisen, kirjoittamisen, luetun ymmärtämisen sekä matematiikan taitoja. Ohjeessa todetaan, että tuen vaikuttavuutta tulee

seurata. Perusopetuksessa tämä tarkoittaa tavanomaisimmin tehostettua tukea.

Edellä mainitussa ohjeessa todetaan, että mikäli tarpeenmukaiset tukitoimet voidaan suunnitella aiemman tutkimuksen tai muun tiedon perusteella, koulupsykologin konsultaation perusteella tai koulupsykologin suppean arvion perusteella, nämä ovat ensisijaisia suhteessa laajaan tutkimukseen. Ohjeessa on kriteerit, missä tilanteissa koulupsykologin tutkimuksen tarvetta tulee arvioida ja missä tilanteissa koulupsykologin tutkimusta ei tavallisesti tarvita.

Edellä mainitun ohjeen mukaan koulun/oppilaitoksen ammattilaisen, tyypillisesti omaopettajan, vastuulla on ottaa huoli oppimisesta tai koulunkäynnistä esille oppilaan ja huoltajien kanssa ja suositella tarvittaessa koulupsykologin konsultaatiota oppilaan tarvitsemien tukikeinojen suunnittelun tueksi. Myös huoltaja ja oppilas tai opiskelija voivat olla suoraan yhteydessä koulupsykologiin oppimiseen/opiskelukykyyn liittyvissä huolissa. Tällöinkin on tarkoituksenmukaista tehdä tiivistä yhteistyötä opettajan kanssa. Opettaja voi konsultoida koulupsykologia oppilaan asiasta nimettömästi.

Saman ohjeen mukaan hyvänä käytäntönä pedagogisten tukitoimien tarkentamiseksi ja psykologisten tutkimusten tarpeen arvioimiseksi on, että opettaja varaa konsultaatioajan koulun psykologille. Konsultaatio pidetään yleensä koulupsykologin ja oppilaan oman opettajan ja/tai erityisopettajan kesken. Konsultaatiossa käydään läpi oppilaan tämänhetkinen tilanne, oppilaan saamat tukitoimet, tukitoimien seuranta sekä suunnitellaan lisätukea. Konsultaatio voidaan tehdä oppilaan nimellä, jolloin opettajan on hyvä ilmoittaa konsultaatiosta huoltajille. Tarvittaessa psykologi voi konsultaation perusteella suositella psykologisten tutkimusten tekoa. Psykologiseen tutkimukseen voi ohjautua myös opiskeluhuollollisista tarpeista käsin, jolloin psykologi arvioi tutkimuksen tarpeellisuutta opettajan, huoltajien (ja nuoren) sekä psykologin kesken pidettävässä monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumisessa. Alaikäisen psykologisten tutkimusten tekemiseen tarvitaan aina huoltajien suostumus.

Mikäli koululla ei ole psykologia, em. ohjeen mukaan ainoastaan kiireelliset ja välttämättömät tutkimukset ohjataan koulun ulkopuolisen psykologin toteutettavaksi. Koulupsykologin puuttuessa käännytään ensivaiheessa koululla toimivan koulukuraattorin tai kouluterveydenhoitajan puoleen. Koulukuraattori tai kouluterveydenhoitaja arvioi muiden opiskeluhuollon palveluiden soveltuvuutta ja oppilaan kokonaistilannetta ennen tutkimustarpeen arvioon ohjaamista. Tarvittaessa koulukuraattori tai kouluterveydenhoitaja kutsuu koolle konsultaatiotapaamisen, johon osallistuu hyvinvointialueen konsultoiva psykologi.

Konsultaatiotapaamisessa laaditaan tutkimuslähete, mikäli hyvinvointialueen konsultoiva psykologi toteaa tarpeen tutkimukselle.

Toimialuejohtaja Mämmi-Laukan ja palvelualuejohtaja Malilan selvityksen mukaan opiskeluhuollon psykologin tutkimukset ovat jonoutuneet oppilaitoksilla, joilla ei ole omaa psykologia. Jonotusaikojen ja lähetteen määrän seuranta haastaa yhtenäisen jonoseurannan puute potilastietojärjestelmä Lifecaressa. Tietoa jonotusajoista ja tutkimusta jonottavien oppilaiden määrästä ei pystytä luotettavasti keräämään yhtenäisen tietojärjestelmän puutteen vuoksi. Pohteella on käynnistetty Lifecare-potilastietojärjestelmän sisäisen jonon rakentaminen tutkimusten toteutuksen seuraamiseksi 1/2025 ja suunniteltu käyttöönotto on loppukeväällä 2025.

Selvityksen mukaan opiskeluhuollon psykologit toteuttavat lyhytaikaisen ennaltaehkäisevän ja matalan kynnyksen tuen, ohjauksen ja neuvonnan lisäksi psykososiaalisia lyhytinterventioita. Psykososiaalisten lyhytinterventioiden saatavuus on kehittynyt, kun koulutusta on tarjottu enenevästi opiskeluhuollon ja alueellisten psykiatrinen palveluiden henkilöstölle. Lyhytinterventioiden saatavuus ei riipu psykologipalvelun saatavuudesta, opiskelijoiden on mahdollista saada tarpeenmukainen interventio toisen ammattilaisen toteuttamana.

Opiskeluhuollon psykologiresurssit

Toimialuejohtaja Mämmi-Laukan ja palvelualuejohtaja Malilan selvityksen mukaan Pohteen psykologipalvelujen järjestämistä haastaa etenkin psykologien heikko saatavuus. Hakijoita vuonna 2024 yhteen koulupsykologitehtävään on keskimäärin 0,4 henkilöä. Hyvinvointialue on pyrkinyt parantamaan psykologitilannetta aloittamalla etäpsykologipilotteja pääasiassa nuorisoikäisten ja toisella asteella opiskelevien oppilaitoksilla. Kaikille alueen oppilaitoksille pyritään turvaamaan vähintään tutkimustarpeissa konsultoiva psykologi kevään 2025 aikana. Hyvinvointialue panostaa psykologien rekrytointiin muun muassa ulottamalla viestintää yliopistoihin ja kehittämällä yliopistoyhteistyötä, hyödyntämällä sosiaalista mediaa ja kehittämällä harjoittelukäytänteitä. Etäpsykologien saatavuus alueella on ollut hyvää ja etäpsykologien rekrytointi on parantanut palvelun saatavuutta toisella asteella ja yläasteella opiskeleville. Yliopistoyhteistyöhön ja harjoittelunohjaukseen panostaminen on hieman helpottanut psykologien saatavuuden haasteita.

Selvityksessä kerrotaan, että hyvinvointialueelle on perustettu vastaavan psykologin virka, jossa viranhaltija on aloittanut työskentelyn 1.11.2024. Vastaavan psykologin avulla voidaan psykologeille ja vastuualuepäälliköille antaa ammatillista tukea ja johtamista sekä kehittää psykologityön käytänteitä vastaamaan työn tarpeita ja tavoitteita.

Mämmi-Laukan ja Malilan selvityksessä todetaan, että psykologipalveluiden hankinta on vuoden 2025 aikana tukemassa omaa palvelutuotantoa etenkin tutkimusten osalta. Lisäksi Pohde on työstänyt mallin tutkimusten tekemiseen sisäisesti ja malli saadaan käyttöön kevään 2025 aikana.

Aluehallintoviraston Pohteelta saaman selvityksen mukaan opiskeluhuollon psykologien oppilasmäärään voi kuulua perusopetusikäisten oppilaiden lisäksi esikouluikäisiä ja toisella asteella opiskelevia opiskelijoita, mutta esikouluikäiset oppilaat ja toisella asteella opiskelevat on jätetty tämän selvityksen ulkopuolelle.

Psykologipalvelujen järjestäminen ja psykologiresurssit alueittain

Terveystieteiden lain (1326/2010) 17 a §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhuollon psykologipalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 9 a §:ssä säädetään psykologipalveluiden henkilöstömitoituksesta, jonka mukaan 1.8.2023 alkaen opiskeluhuollon yhtä psykologia kohden saa olla enintään 780 oppilasta tai opiskelijaa. Henkilöstömitoitus on sama perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa. Mitoituksen tavoitteena on turvata nykyistä tasa-arvoisemmat palvelut kouluissa ja oppilaitoksissa eri puolilla Suomea eri koulutusasteilla. Henkilöstömitoituksen parantamisella pyritään saamaan vaikutusta yhteisöllisen opiskeluhuollon lisäämiseen, jotta oppilaiden ja opiskelijoiden ongelmiin voitaisiin puuttua jo varhaisemmassa vaiheessa, ja vähentää näin yksilöllisen opiskeluhuollon korjaavien toimenpiteiden tarvetta.

Psykologipalvelujen järjestäminen ja psykologien (täytetyt toimet, kpl) määrä ja perusopetusikäisten määrä (kpl) on kuvattu alla Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen alueittain (Oulu, Oulunkaari, Lakeus, Koillismaa, Oulun eteläinen ja Rannikko):

1. Oulu

Tulosaluejohtaja Mämmi-Laukan ja palvelujohtaja Malilan selvityksen mukaan Oulussa (Haukipudas, Kaakkuri, Kiiminki, Kontinkangas, Oulunsalo, Tuira) perusopetuksessa on täytettynä 16 koulupsykologin toimea ja oppilaita on yhteensä 22806. Tämän tiedon mukaan syyslukukaudella 2024 oppilaita per koulupsykologi on 1425, kun mitoitusvaatimus on enintään 780 oppilasta per koulupsykologi. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Oppilaita per koulupsykologi Oulussa (Taulukko laadittu aluehallintovirastossa Pohteelta saatujen selvitysten pohjalta.)

Oppilaita per koulupsykologi Oulussa			
<i>Alue</i>	<i>Koulupsykologit, täytetyt toimet (kpl)</i>	<i>Perusopetusikäisten oppilaiden määrä (kpl)</i>	<i>Oppilaita / koulupsykologi (sallittu enintään oppilaita / koulupsykologi)</i>
Oulu	16	22806	1425 (780)

Mämmi-Laukan ja Malilan selvityksen mukaan Oulun alueen oppilaitoksilla, joilla on oma koulupsykologi, on saatavilla sekä opiskeluhuollon psykologin yhteisöllinen että yksilökohtainen palvelu mukaan lukien opiskeluhuollon psykologin tutkimukset.

Selvityksessä todetaan, että alueen oppilaitoksilla, joilla ei ole omaa koulupsykologia, on opiskeluhuollon psykologin tutkimustarpeen arvioon tarjottu keskitettyä konsultaatiopalvelua 9/2024 alkaen. Näiden oppilaitosten opiskeluhuollon tutkimuksia on toteutettu muiden oppilaitosalueiden koulupsykologien toimesta priorisoiden esiopetusikäisten tutkimuksia. Yksilökohtaisen ja yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön tarpeisiin pyritään vastamaan muilla alueen palveluilla mukaan lukien monialainen verkostotyö, koulukuraattorin, kouluterveydenhoitajan, koululääkärin ja psykiatrisen sairaanhoitajan työskentely. Oppilaan/opiskelijan tai vanhemman toivoessa nimenomaan yksilökohtaista opiskeluhuoltopalvelua psykologin toteuttamana ohjataan asiakkuus alueen toiselle opiskeluhuollon psykologille. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Koulupsykologipalvelut Oulussa syyslukukaudella 2024 (Taulukko laadittu aluehallintovirastossa Pohteelta saatujen selvitysten pohjalta.)

Koulupsykologipalvelut Oulussa							
<i>Kunta</i>	<i>Huom.</i>	Palvelu					
		<i>Yksilö kohtainen</i>	<i>Yhteisöllinen</i>	<i>Tutkimukset</i>	<i>Konsultatiivinen työ</i>	<i>Etä psykologi</i>	<i>Keskitetty konsultaatio palvelu</i>
Oulu	Koululla oma psykologi	Kyllä	Kyllä	Kyllä	-	-	-

	gi						
	Koululla EI omaa psykologia	On mahdollista toivottaessa, mutta pyritään vastaamaan muilla palveluilla	On mahdollista toivottaessa, mutta pyritään vastaamaan muilla palveluilla	Kyllä muiden oppilaitosten psykologien toimesta priorisoiden esikouluikäisten tutkimukset.	-	-	Tutkimustarpeen arviointi

2. Oulunkaari

Aluehallintoviraston saaman selvityksen mukaan Oulunkaaren alueella (Ii, Pudasjärvi, Utajärvi, Vaala) perusopetuksessa on täytettynä yksi (1) koulupsykologin toimi ja oppilaita alueella on yhteensä 5727. Tämän tiedon mukaan oppilaita per koulupsykologi on 5727, kun mitoitusvaatimus on enintään 780 oppilasta per koulupsykologi. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Oppilaita per koulupsykologi Oulunkaaren alueella (Taulukko laadittu aluehallintovirastossa Pohteelta saatujen selvitysten pohjalta.)

Oppilaita per koulupsykologi Oulunkaaren alueella			
Alue	Koulupsykologit, täytetyt toimet (kpl)	Perusopetusikäisten oppilaiden määrä (kpl)	Oppilaita / koulupsykologi (sallittu enintään oppilaita / koulupsykologi)
Oulunkaari	1	5727	5727 (780)

Selvityksen mukaan Iissä opiskeluhoillon psykologipalvelut kattavat psykologin yhteisölliset ja yksilökohtaiset opiskeluhoitopalvelut mukaan lukien opiskeluhoillon psykologin tutkimukset. Ohjautuminen koulupsykologille toteutuu pääasiassa oppilaitoksen tai sote-ammattilaisen toimesta. Sen sijaan Utajärven ja Vaalan alueella ei ole pystytty tarjoamaan opiskeluhoillon psykologipalvelua 1.8.2024-31.12.2024 välisenä aikana. Alueen alueellisten mielenterveyspalveluiden yksikössä työskentelevät psykologit ovat toteuttaneet joitakin välttämättömiä ja kiireellisiä opiskeluhoillon psykologin tutkimuksia, konsultaatioita ammattilaisille ja/tai yksilökohtaista työtä. Pudasjärven oppilashuollon psykologipalveluista ei ole tietoa. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Koulupsykologipalvelut Oulunkaaren alueella syyslukukaudella 2024 (Taulukko laadittu aluehallintovirastossa Pohteelta saatujen selvitysten pohjalta.)

Koulupsykologipalvelut Oulunkaaren alueella						
		Palvelu				
Kunta	Huom.	Yksilökohtainen	Yhteisöllinen	Tutkimukset	Konsultatiivinen työ	Etäpsykologi
Ii		Kyllä	Kyllä	Kyllä	-	-
Pudasjärvi	Ei tietoa					
Utajärvi	Ei opiskeluhuollon psykologipalvelua 1.8.2024-31.12.2024. Alueen alueellisten mielenterveyspalveluiden yksikössä työskentelevät psykologit ovat toteuttaneet joitakin välttämättömiä ja kiireellisiä opiskeluhuollon psykologin tutkimuksia, konsultaatioita ammattilaisille ja/tai yksilökohtaista työtä.					
Vaala	- " -					

3. Lakeus

Aluehallintoviraston saamien selvitysten mukaan Lakeuden alueella (Hailuoto, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Tyrnävä) perusopetuksessa on täytettynä viisi (5) koulupsykologin toimea ja oppilaita alueella on yhteensä 5856. Tämän tiedon mukaan oppilaita per koulupsykologi on 1171, kun mitoitusvaatimus on enintään 780 oppilasta per koulupsykologi. (Taulukko 5.)

Taulukko 5. Oppilaita per koulupsykologi Lakeuden alueella (Taulukko laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta.)

Oppilaita per koulupsykologi Lakeuden alueella			
Alue	Koulupsykologit, täytetyt toimet (kpl)	Perusopetusikäisten oppilaiden määrä (kpl)	Oppilaita / koulupsykologi (sallittu enintään oppilaita / koulupsykologi)
Lakeus	5	5856	1171 (780)

Mämmi-Laukan ja Malilan selvityksen mukaan Kempeleen alueella opiskeluhuollon psykologipalvelut kattavat laajasti psykologin yhteisölliset ja yksilökohtaiset opiskeluhoitopalvelut mukaan lukien opiskeluhuollon

psykologin tutkimukset. Ohjautuminen koulupsykologille toteutuu pääasiassa oppilaitoksen tai sote-ammattilaisen toimesta.

Selvitysten mukaan Hailuodon, Limingan ja Lumijoen alueella on toiminut 20 % työajalla konsulttipsykologi 1.8.2024-31.12.2024. Konsulttipsykologi on vastannut konsultaatiosta koskien opiskeluhuollon psykologin tutkimukseen ohjautumista.

Selvityksessä todetaan, että Muhoksen ja Tyrnävän alueella ei ole pystytty tarjoamaan opiskeluhuollon psykologipalvelua 1.8.2024-31.12.2024 välisenä aikana. Alueen alueellisten mielenterveyspalveluiden yksikössä työskentelevät psykologit ovat toteuttaneet joitakin välttämättömiä ja kiireellisiä opiskeluhuollon psykologin tutkimuksia, konsultaatioita ammattilaisille ja/tai yksilökohtaista työtä. (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Koulupsykologipalvelut Lakeuden alueella syyslukukaudella 2024 (Taulukko laadittu aluehallintovirastossa Pohteelta saatujen selvitysten pohjalta.)

Koulupsykologipalvelut Lakeuden alueella						
		Palvelu				
Kunta	Huom.	Yksilökohtainen	Yhteisöllinen	Tutkimukset	Konsultatiivinen työ	Etäpsykologi
Kempele		Kyllä	Kyllä	Kyllä	-	-
Hailuoto	Konsulttipsykologi 20% työajalla syksyllä 2024, joka vastannut konsultaatiosta koskien opiskeluhuollon psykologin tutkimukseen ohjautumista					
Liminka	- " -					
Lumijoki	- " -					
Muhos	Ei opiskeluhuollon psykologipalvelua 1.8.2024-31.12.2024. Alueen alueellisten mielenterveyspalveluiden yksikössä työskentelevät psykologit ovat toteuttaneet joitakin välttämättömiä ja kiireellisiä opiskeluhuollon psykologin tutkimuksia, konsultaatioita ammattilaisille ja/tai yksilökohtaista työtä.					
Tyrnävä	- " -					

4. Koillismaa

Aluehallintoviraston saamien selvitysten mukaan Koillismaan alueella (Kuusamo, Taivalkoski) perusopetuksessa on täytettynä kaksi (2) koulupsykologin toimea ja oppilaita alueella on yhteensä 2736. Tämän

tiedon mukaan oppilaita per koulupsykologi on 1368, kun mitoitusvaatimus on enintään 780 oppilasta per koulupsykologi. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Oppilaita per koulupsykologi Koillismaan alueella (Taulukko laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta.)

Oppilaita per koulupsykologi Koillismaan alueella			
Alue	Koulupsykologit, täytetyt toimet (kpl)	Perusopetusikäisten oppilaiden määrä (kpl)	Oppilaita / koulupsykologi (sallittu enintään oppilaita / koulupsykologi)
Koillismaa	2	2736	1368 (780)

Mämmi-Laukan ja Malilan selvityksen mukaan Koillismaan alueella työskentelevän opiskeluhuollon psykologin työpanosta on 1.8.2024-31.12.2024 välisenä aikana suunnattu opiskeluhuollon psykologin tutkimuksiin, oppilaiden ja opiskelijoiden yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön tarpeisiin ja konsultatiiviseen työhön (Taulukko 8). Kuusamon kasvat- ja perheneuvonnan yksikön psykologien toimesta on toteutettu Kuusamon alueen esiopetusikäisten kouluvalmiusarvioita alueen opiskeluhuollon psykologiresurssin niukkuuden vuoksi. Tämä resurssi ei näy taulukossa 7.

Taulukko 8. Koulupsykologipalvelut Koillismaan alueella syyslukukaudella 2024 (Taulukko laadittu aluehallintovirastossa Pohteelta saatujen selvitysten pohjalta.)

Koulupsykologipalvelut Koillismaan alueella						
		Palvelu				
Kunta	Huom.	Yksilökohtainen	Yhteisöllinen	Tutkimukset	Konsultatiivinen työ	Etäpsykologi
Kuusamo	1.8.2024 - 31.12.2024	Kyllä	Ei	Kyllä	Kyllä	-
Taivalkoski	1.8.2024 - 31.12.2024	Kyllä	Ei	Kyllä	Kyllä	-

5. Oulun eteläisen ja Rannikon alueet

Aluehallintoviraston saamien selvitysten mukaan Oulun eteläisellä alueella (Alavieska, Haapajärvi, Haapavesi, Käsämäki, Nivala, Oulainen, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Reisjärvi, Siikalatva, Sievi, Ylivieska) ja Rannikon alueella (Kalajoki, Merijärvi, Pyhäjoki, Raahe, Siikajoki) perusopetuksessa on täytettynä viisi (5) koulupsykologin toimea ja kolme (3) etäpsykologia yläkouluikäisille. Oppilaita näillä alueilla on yhteensä 14015. Tämän tiedon mukaan oppilaita per koulupsykologi on 1751, kun mitoitusvaatimus on enintään 780 oppilasta per koulupsykologi. (Taulukko 9.)

Taulukko 9. Oppilaita per koulupsykologi Oulun eteläisen ja Rannikon alueilla (Taulukko laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta.)

Oppilaita per koulupsykologi Oulun eteläisen ja Rannikon alueilla			
<i>Alue</i>	<i>Koulupsykologit, täytetyt toimet (kpl)</i>	<i>Perusopetusikäisten oppilaiden määrä (kpl)</i>	<i>Oppilaita / koulupsykologi (sallittu enintään oppilaita / koulupsykologi)</i>
Oulun eteläinen ja Rannikko	5 (+ 3 etäpsykologia yläkouluikäisille)	14015	2803 (780)

5.1 Oulun eteläinen

Mämmi-Laukan ja Malilan selvityksen mukaan Pyhäjärvellä on saatavilla kattavasti opiskeluhuollon psykologin yhteisöllinen ja yksilökohtainen palvelu mukaan lukien opiskeluhuollon psykologin tutkimukset. Haapaveden alueella opiskeluhuollon psykologipalvelut käsittävät opiskeluhuollon psykologin tutkimukset ja yksilökohtaisen opiskeluhuoltopalvelun, johon ohjaututaan sote-ammattilaisen ohjaamana. Opiskeluhuollon psykologityöpanosta ei ole käytettävissä alueen yhteisölliseen opiskeluhuoltotyöhön. Oulaisen alueella esiopetuksesta 6. luokkaan asti opiskeluhuollon psykologipalvelut kattavat psykologin tutkimukset ja konsultatiivisen työn. Yläkouluikäisille on tarjolla etäpsykologin yksilökohtaista ja yhteisöllistä työtä, johon ohjautuminen toteutuu sote- ja opetustoimen ammattilaisten kautta. Yksilökohtaiset tapaamiset toteutuvat tietoturvallisten teknologisten ratkaisujen kautta. (Taulukko 10.)

Käsämäen ja Siikalatvan alueilla opiskeluhuollon psykologin työtä on rajattu opiskeluhuollon psykologin tutkimuksiin ja konsultatiiviseen työhön. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tarpeisiin pyritään vastaamaan muilla

alueen palveluilla mukaan lukien monialainen verkostotyö, koulukuraattorin, kouluterveydenhoitajan, koululääkärin ja psykiatrisen sairaanhoitajan työskentely. (Taulukko 10.)

Ylivieskan, Alavieskan, Sievin ja Nivalan alueilla ei ole seuranta-aikana ollut saatavilla lainkaan koulupsykologin palvelua esi- ja perusopetusikäisille. Oppilaat on ohjattu tarvittaessa muihin soveltuviin palveluihin. Konsultoiva psykologi pyritään turvaamaan alueelle keväällä 2025. Alueilla on pilotoitu etäpsykologipalvelua, jonka rekrytointi on ollut sujuvampaa. Etäpsykologien palvelu on suunnattu 2. asteen opiskelijoille sekä konsultoivan psykologin työhön. Haapajärven, Pyhännän ja Reisjärven oppilashuollon psykologipalveluista ei ole tietoa. (Taulukko 10.)

Taulukko 10. Koulupsykologipalvelut Oulun eteläisen alueella syyskukaudella 2024 (Taulukko laadittu aluehallintovirastossa Pohteelta saatujen selvitysten pohjalta.)

Koulupsykologipalvelut Oulun eteläisen alueella						
		Palvelu				
Kunta	Huom.	Yksilökohtainen	Yhteisöllinen	Tutkimukset	Konsultatiivinen työ	Etäpsykologi
Alavieska	Ohjattu tarvittaessa muihin soveltuviin palveluihin	Ei esi- ja perusopetusikäisille	Ei esi- ja perusopetusikäisille	Ei esi- ja perusopetusikäisille	Pyritään saamaan keväällä 2025	Pilotoitu etäpsykologipalvelua 2. asteen opiskelijoille ja konsultoivaan työhön
Haapajärvi	Ei tietoa					
Haapavesi		Kyllä	Ei	Kyllä	Ei	-
Kärsämäki		Ei. Pyritään vastaamaan muilla alueen palveluilla	Ei	Kyllä	Kyllä	-
Nivala	Ohjattu tarvittaessa muihin soveltuviin palveluihin	Ei esi- ja perusopetusikäisille	Ei esi- ja perusopetusikäisille	Ei esi- ja perusopetusikäisille	Pyritään saamaan keväällä 2025	Pilotoitu etäpsykologipalvelua 2. asteen opiskelijoille ja konsultoivaan työhön

Oulainen		Ei	Ei	Kyllä esiopetuks esta 6. luokkaan asti	Kyllä esiopetuks esta 6. luokkaan asti	Yläkouluikäisill e etäpsykologin yksilökohtaist a ja yhteisöllistä työtä
Pyhäjärvi		Kyllä	Kyllä	Kyllä	-	-
Pyhäntä	Ei tietoa					
Reisjärvi	Ei tietoa					
Siikalatva		Ei. Pyritään vastaamaa n muilla alueen palveluilla	Ei	Kyllä	Kyllä	-
Sievi	Ohjattu tarvittaess a muihin soveltuviin palveluihin	Ei esi- ja perusopetu sikäisille	Ei esi- ja perusopetusi käisille	Ei esi- ja perusopetu sikäisille	Pyritään saamaan keväällä 2025	Pilotoitu etäpsykologip alvelua 2. asteen opiskelijoille ja konsultoivaan työhön
Ylivieska	Ohjattu tarvittaess a muihin soveltuviin palveluihin	Ei esi- ja perusopetu sikäisille	Ei esi- ja perusopetusi käisille	Ei esi- ja perusopetu sikäisille	Pyritään saamaan keväällä 2025	Pilotoitu etäpsykologip alvelua 2. asteen opiskelijoille ja konsultoivaan työhön

5.2 Rannikko

Mämmi-Laukan ja Malilan selvityksen mukaan Raahen, Merijärven ja Pyhäjoen alueella on saatavilla kattavasti opiskeluhoillon psykologin yhteisöllinen ja yksilökohtainen palvelu mukaan lukien opiskeluhoillon psykologin tutkimukset. (Taulukko 11.)

Kalajoella opiskeluhoillon psykologin työtä on rajattu opiskeluhoillon psykologin tutkimuksiin ja konsultatiiviseen työhön. Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tarpeisiin pyritään vastaamaan muilla alueen palveluilla mukaan lukien monialainen verkostotyö, koulukuraattorin, kouluterveydenhoitajan, koululääkärin ja psykiatrisen sairaanhoitajan työskentely. (Taulukko 11.)

Siikajoella ei ole seuranta-aikana ollut saatavilla koulupsykologin palvelua esi- ja perusopetusikäisille. Oppilaat on ohjattu tarvittaessa muihin soveltuviin palveluihin. Konsultoiva psykologi pyritään turvaamaan alueelle keväällä 2025. Alueilla on pilotoitu etäpsykologipalvelua, jonka rekrytointi on ollut sujuvampaa. Etäpsykologien palvelu on suunnattu 2. asteen opiskelijoille sekä konsultoivan psykologin työhön. (Taulukko 11.)

Taulukko 11. Koulupsykologipalvelut Rannikon alueella syyslukukaudella 2024 (Taulukko laadittu aluehallintovirastossa Pohteelta saatujen selvitysten pohjalta.)

Koulupsykologipalvelut Rannikon alueella						
		Palvelu				
<i>Kunta</i>	<i>Huom.</i>	<i>Yksilö kohtainen</i>	<i>Yhteisöllinen</i>	<i>Tutkimukset</i>	<i>Konsultatiivinen työ</i>	<i>Etäpsykologi</i>
Kalajoki		Ei. Pyritään vastaamaan muilla alueen palveluilla	Ei	Kyllä	Kyllä	-
Merijärvi		Kyllä	Kyllä	Kyllä	-	-
Pyhäjoki		Kyllä	Kyllä	Kyllä	-	-
Raahe		Kyllä	Kyllä	Kyllä	-	-
Siikajoki	Ohjattu tarvittaessa muihin soveltuviin palveluihin	Ei esi- ja perusopetusikäisille	Ei esi- ja perusopetusikäisille	Ei esi- ja perusopetusikäisille	Pyritään saamaan keväällä 2025	Pilotoitu etäpsykologipalvelua 2. asteen opiskelijoille ja konsultoivaan työhön

Selvitys Pohteen opiskeluhuollon psykologipalveluiden omavalvonnasta

Omavalvontasuunnitelmat

Aluehallintovirastoon toimitetun toimialuejohtaja Mämmi-Laukan ja palvelualuejohtaja Malilan selvityksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella omavalvontasuunnitelmat suunnitellaan laadittavaksi yksiköittäin. Hyvinvointialueen opiskeluhuollon omavalvontasuunnitelma terveydenhuollon osalta valmistuu hyvinvointialueen yhteiseen asiakirjamalliin maaliskuussa 2025. Tähän asti omavalvontasuunnitelmat on päivitetty aiempien organisaatioiden käytössä oleviin omavalvontasuunnitelma -asiakirjoihin.

Opiskeluhuollon psykologipalveluiden toteutumisen seuranta

Aluehallintovirastoon toimitetun toimialuejohtaja Mämmi-Laukan ja palvelualuejohtaja Malilan selvityksen mukaan psykologikohtaisia oppilasmääriä tarkastellaan vähintään vuosittain yksiköissä syksyisin kouluja koskevan laskentapäivän jälkeen sekä aina rekrytointien yhteydessä, kun alueiden erilaisia tarpeita tarkastellaan. Resurssia suhteessa oppilasmäärään tarkastellaan lisäksi tarpeen mukaan esimerkiksi koulujen/oppilaitosten ja henkilöstön palautteiden perusteella.

Edellä mainitussa selvityksessä todetaan, että opiskeluhuollon psykologin yksilötyöhön, mukaan lukien tutkimukseen, jonottavien oppilaiden seuranta tapahtuu psykologien toimesta niillä oppilaitoksilla, joilla on oma opiskeluhuollon psykologi. Oppilaitoksilla, joilta puuttuu opiskeluhuollon psykologi, tutkimukseen jonottavia oppilaita seurataan pääsääntöisesti vastuuyksiköpäälliköiden tai kuraattorien toimesta. Pohteella on käynnistetty Lifecare-potilastietojärjestelmän sisäisen jonon rakentaminen tutkimusten tarpeen ajantasaisen ja yhdenvertaisen seurannan mahdollistamiseksi tammikuussa 2025. Jonototeutuksen suunniteltu käyttöönottoajankohta on huhti-toukokuu 2025.

Mämmi-Laukan ja Malilan selvityksen mukaan tuen tarpeessa olevan oppilaan palvelut turvataan myös oppilaitoksilla, joista puuttuu oma psykologi. Tarpeenmukaiset palvelut tarjotaan ensisijaisesti muiden opiskeluhuollon ammattilaisten tai tarpeen mukaan alueellisten psykiatristen palveluiden toimesta. Opiskeluhuollon ammattilaiset (kuraattori, terveydenhoitaja) suunnittelevat monialaisesti tukitoimia oppilaitoksella, tarjoavat matalan kynnyksen ohjausta, neuvontaa ja tukea sekä strukturoituja lyhytinterventioita. Alueelliset psykiatriset palvelut vastaavat mielenterveyden hoidosta perustasolla. Välttämättömät opiskeluhuollon psykologin konsultaatiot monialaiseen asiantuntijaryhmään tai yksittäisen opiskelijan asiassa järjestetään yksikön psykologin toimesta tai toisen yksikön psykologin toimesta. Psykologin tutkimukset järjestetään alueellisesti vastuualuepäällikön ja konsultoivan psykologin arvioimassa kiireellisyysjärjestyksessä.

Ratkaisu

Aluehallintovirasto on käytettävissä olevien selvitysten perusteella havainnut vakavia puutteita Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen opiskeluhuollon psykologipalvelujen järjestämisessä. Opiskeluhuollon psykologipalvelut eivät kaikilta osin toteudu lainsäädännön mukaisesti ja yhdenvertaisesti koko hyvinvointialueella.

Aluehallintovirasto antaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle lainvastaisesta menettelystä järjestää lakisääteiset opiskeluhuollon psykologipalvelut lainsäädännön edellyttämällä tavalla yhdenvertaisesti koko alueella.

Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuetta jatkamaan korjaavia toimenpiteitä ja seuraamaan aloitettujen ja suunniteltujen toimenpiteiden riittävyttä ja vaikuttavuutta palvelujen saatavuuden parantamiseksi ja sen varmistamiseksi, että opiskeluhuollon psykologipalvelut järjestetään lainsäädännön edellyttämällä tavalla yhdenvertaisesti koko Pohteen alueella.

Aluehallintovirasto kehottaa Pohdetta laatimaan opiskeluhuollon psykologipalveluiden palveluyksikkökohtaiset omavalvontasuunnitelmat lainsäädännön edellyttämällä tavalla sekä jatkamaan omavalvonnan kehittämistä ja seuranta sen varmistamiseksi, että opiskeluhuollon psykologille pääsyä koskevat ajantasaiset tiedot ovat luotettavia ja palveluun pääsyn todellista tilannetta on mahdollista seurata kunnittain tai toimintayksiköittäin.

Lisäksi aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen opiskeluhuollon psykologipalveluiden omavalvonnasta vastaavalle johdolle, että valvontaviranomaiselle valvonta- ja ohjaustehtävän suorittamiseksi annettava tiedot tulee antaa siinä laajuudessa ja sillä tarkkuudella kuin niitä on pyydetty.

Jatkotoimenpiteet

Aluehallintovirasto katsoo perustelluksi jatkaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen opiskeluhuollon psykologipalvelujen järjestämisen valvontaa ja tulee pyytämään erillisen selvityksen niistä toimenpiteistä, joihin aluehallintoviraston valvontapäätöksen johdosta Pohteella on ryhdytty.

Aluehallintoviraston ratkaisun perustelut

Sovelletut oikeusohjeet

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevista säännöksistä

Suomen perustuslain (731/1999, perustuslaki) 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, sote-järjestämislaki) 4 §:n mukaan hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Asiakkaan yksilöllisestä palvelutarpeen ja hoidon tarpeen arvioinnista säädetään erikseen. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Palveluja voidaan koota hyvinvointialueen alueella suurempiin kokonaisuuksiin silloin, kun palvelujen saatavuus ja laadun turvaaminen edellyttävät erityisosaamista tai kalliita investointeja tai kun palvelujen tarkoituksenmukainen, kustannusvaikuttava ja tehokas toteuttaminen edellyttävät sitä. Palvelujen kokoamisesta suurempiin kokonaisuuksiin valtakunnallisesti ja hyvinvointialueiden välisen sopimuksen perusteella säädetään 9, 36 ja 39 §:ssä. Hyvinvointialueen on turvattava järjestämisvastuullaan olevien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen esteettömyys ja saavutettavuus.

Sote-järjestämislain 8 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Säännöksen viimeisen virkkeen mukaan järjestämisvastuun sisällöstä säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:ssä.

Saman pykälän 2 ja 3 momenttien mukaan hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä

sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset. Lisäksi hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto. Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa on oltava monialaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä.

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 7 §:n mukaan hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
- 3) tuottamistavan valinnasta;
- 4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Hyvinvointialue voi hoitaa tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle hyvinvointialueelle. Lisäksi hyvinvointialueiden tehtävien järjestäminen voidaan koota yhdelle tai useammalle hyvinvointialueelle, jos se on välttämätöntä palvelujen laadun ja saatavuuden parantamiseksi, riittävien henkilöstö- ja muiden voimavarojen tai tehtävässä tarvittavan erityisasiantuntemuksen turvaamiseksi taikka muusta vastaavasta ja perustellusta syystä.

Opiskeluhuollon psykologipalveluiden järjestämistä koskevia säännöksiä

Terveydenhuoltolaki (1326/2010)

Terveydenhuoltolain 17 a §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhuollon psykologipalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitettussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Em. terveydenhuoltolain pykälän 2 momentin mukaan opiskeluhuollon psykologipalvelut ovat osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhuollon palveluja. Sen lisäksi, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa opiskeluhuollon psykologipalvelujen järjestämisestä ja sisällöstä säädetään, hyvinvointialueen on niitä järjestäessään toimittava yhteistyössä oppilaan vanhempien ja huoltajien tai alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, muun opiskeluhuolto- ja opetushenkilöstön, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 7 §:n mukaan opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhuollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla:

- 1) edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa;
- 2) tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan em. lain 4 § 1 momentin mukaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat.

Em. lain 2 momentin mukaan kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhoitopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 5 §:n mukaan yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan tässä laissa yksittäiselle opiskelijalle annettavia:

- 1) koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja;
- 2) opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja;
- 3) monialaista yksilökohtaista opiskeluhoittoa; ja
- 4) jäljempänä 10 §:ssä tarkoitettuja koulutuksen järjestäjän järjestämiä sosiaali- ja terveystalvaeluja.

Monialaista yksilökohtaista opiskeluhoittoa toteutetaan 14 §:n 4 momentissa tarkoitettussa monialaisessa asiantuntijaryhmässä ja siitä laaditaan opiskeluhoitokertomus siten kuin 20 §:ssä säädetään.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 9 § 2 momentin mukaan hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien oppilaitosten 1 §:ssä tarkoitettussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut opiskelijoille myös silloin, kun koulutuksen järjestäjä on yksityinen tai valtio, jollei koulutuksen järjestäjä päättä järjestää näitä palveluja osittain tai kokonaan omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Hyvinvointialue voi tukea

koulutuksen järjestäjää psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisessä. Ulkomailla sijaitseva koulutuksen järjestäjä vastaa psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä omille opiskelijoilleen. (29.6.2021/633)

Em. lain 15 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä.

Em. lakipykälän 2 momentin mukaan mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä opiskelijalle 1 momentissa tarkoitetulla tavalla myös opiskelijan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Em. lakipykälän 3 momentin mukaan opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin arvion perusteella opiskelijalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa opiskelija on ohjattava saamaan muita opiskeluhuollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa.

Edellä 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuja psykologi- ja kuraattoripalveluita järjestettäessä saa yhtä kuraattoria kohden olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa.

Hyvinvointialueen omavalvontaa koskevia säännöksiä

Sote-valvontalain 4 luvussa säädetään omavalvonnasta. Sote-valvontalain 23 § 1 momentin mukaan palvelunjärjestäjän on varmistettava omavalvonnalla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Palvelunjärjestäjän on valvottava toimintaansa siten, että sosiaali- ja terveydenhuolto on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaista kuin asiakkaiden ja potilaiden tarve ja turvallisuus edellyttävät. Palvelunjärjestäjän on otettava toiminnassaan huomioon, että sosiaalihuollon asiakkaiden ja potilaiden palvelut toteutetaan yhdenvertaisesti.

Saman lain kohdan 2 momentin mukaan palvelunjärjestäjän omavalvontaan kuuluu valvoa oman palvelutuotannon lisäksi eri palveluntuottajien kanssa tekemiensä sopimusten noudattamista sekä ohjata ja valvoa yksityisiä palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita jatkuvasti palveluja tuottaessa. Palvelunjärjestäjän on varmistettava omien sekä hankkimiansa palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja

laatu. Palvelunjärjestäjän on seurattava myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen henkilöstön riittävyyttä sekä tilojen ja laitteiden turvallisuutta ja soveltuvuutta palvelujen toteuttamisessa.

Em. lain 24 §:n mukaan palvelunjärjestäjän on ohjattava ja valvottava sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa. Palvelunjärjestäjän on varmistettava, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palvelujen tuottamisesta.

Sote-valvontalain 26 §:ssä säädetään omavalvontaohjelmasta. Lain 1 momentin mukaan palvelunjärjestäjän ja useammassa kuin yhdessä palveluyksikössä palveluja antavan palveluntuottajan on laadittava vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma sähköisesti ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa tai muulla niiden julkisuutta edistävällä tavalla. Palveluntuottajan omavalvontaohjelma kattaa kaikki palveluntuottajan palveluyksiköt.

Säännöksen 2 momentin mukaan Omavalvontaohjelmassa on määriteltävä, miten palvelunjärjestäjän 23 §:ssä ja palveluntuottajan 27 §:ssä tarkoitettujen veloitteiden noudattaminen järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelmassa on todettava, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä asiakkaiden ja potilaiden palvelujen yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelman osana on myös päivittäisen toiminnan sisältämät palveluyksiköiden omavalvontasuunnitelmat ja lääkehoitosuunnitelmat.

Säännöksen 3 momentin mukaan omavalvontaohjelman toteutumista on seurattava palveluja saavilta asiakkailta ja potilailta, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä palveluyksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävän palautteen perusteella.

Sote-valvontalain 27 § 1 momentin mukaan palveluntuottajan on valvottava oman toimintansa ja alihankkijan toiminnan laatua ja asianmukaisuutta sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Palveluntuottajan on laadittava palveluyksiköittäin päivittäisen toiminnan laadun, asianmukaisuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seuranta varten omavalvontasuunnitelma, joka kattaa kaikki palveluyksikössä palveluntuottajan ja sen lukuun tuotetut palvelut.

Em. lain 2 momentin mukaan palveluntuottajan on otettava huomioon palveluyksikön omavalvontasuunnitelmaa tehtäessä ja muutettaessa palveluyksikön palveluja saavilta asiakkailta ja potilailta, heidän omaisiltaan

ja läheisiltään sekä palveluyksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävä palaute. Palveluyksikön omavalvontasuunnitelmaa tehtäessä ja muutettaessa on otettava huomioon myös valvontaviranomaisten antama ohjaus ja päätökset

Em. lain 3 momentin mukaan palveluntuottajan on tehtävä omavalvontasuunnitelma sähköisesti ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa tai muulla sen julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidettävä omavalvontasuunnitelma julkisesti nähtävänä palveluyksikössä. Palveluyksikön omavalvontasuunnitelmassa kuvatun toiminnan toteutumista on seurattava ja seurannassa havaitut puutteellisuudet on korjattava. Seurannasta on tehtävä selvitys ja sen perusteella tehtävät muutokset on julkaistava neljän kuukauden välein julkisessa tietoverkossa tai muulla niiden julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidettävä julkisesti nähtävänä palveluyksikössä. Salassa pidettäviä tietoja ei saa julkaista.

Em. lain 4 momentin mukaan palveluntuottaja ja vastuhenkilö vastaavat siitä, että omavalvontasuunnitelmaa toteutetaan päivittäisessä toiminnassa palveluja tuottaessa. Palveluyksikön omavalvontaan sisältyvää palvelujen laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamista ja palvelujen kehittämistä toteuttaa palveluntuottajan henkilökunta.

Sote-valvontalain 31 §:n 2 momentin mukaan Valvira voi antaa tarkempia määräyksiä omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) on antanut määräyksen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajan palveluyksikkökohtaisen omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta (V/42106/2023). Määräys on tullut voimaan 15.5.2024 ja on voimassa toistaiseksi. Määräys koskee sekä julkisesti että yksityisesti tuotettuja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja sitä sovelletaan kunkin palveluntuottajan toiminnan laajuuden ja luonteen mukaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisvalvontaa koskevia säännöksiä

Sote-valvontalain 5 luvussa säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisvalvonnasta.

Lain 32 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan aluehallintovirasto valvoo toimialueellaan sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen ja tuottamisen lainmukaisuutta ja antaa siihen liittyvää ohjausta.

Sote-valvontalain 38 §:n mukaan jos sosiaali- ja terveystalouden järjestämisessä, tuottamisessa tai toteuttamisessa havaittu puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta ei anna aihetta 39 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, valvontaviranomainen voi saattaa

palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan, palveluyksikön vastuuhenkilön tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevan henkilön tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai kiinnittää edellä mainittujen tahojen huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja tuottamiseen sekä hyvän hallinnon vaatimuksiin.

Valvontaviranomainen voi myös kehottaa palvelunjärjestäjää tai palveluntuottajaa, palveluyksikön vastuuhenkilöä tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevaa henkilöä korjaamaan todetun puutteen tai muun epäkohdan. Jos edellä tarkoitettuja toimenpiteitä ei voida asian kokonaisarvioinnin vaikuttavat seikat huomioon ottaen pitää riittävinä, valvontaviranomainen voi antaa edellä mainituille tahoille huomautuksen vastaisen varalle.

Sote-valvontalain 45 §:n 5 mom. mukaan palvelunjärjestäjä ja palveluntuottaja ovat velvollisia antamaan sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnastaan Valviralle ja aluehallintovirastolle ohjaus- ja valvontatehtävän toteuttamiseksi välttämättömiksi katsottavia tietoja ja selvityksiä maksutta ja salassapitosäynnösten estämättä.

Asian arviointi ja johtopäätökset

Psykologipalveluiden järjestäminen

Aluehallintovirasto toteaa, että lakisääteiset opiskeluhuollon psykologipalvelut on tarkoitettu esi- ja perusopetuksen oppilaille sekä lukion ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoille. Aluehallintovirasto pyysi selvitystä perusopetuksessa olevien oppilaiden psykologipalveluiden järjestämisestä, joten Pohteen selvityksessä esikouluikäiset oppilaat ja toisella asteella olevat opiskelevat oli jätetty tämän selvityksen ulkopuolelle.

Psykologipalveluiden resurssointi

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 a §:ssä säädetään psykologipalveluiden henkilöstömitoituksesta, jonka mukaan 1.8.2023 alkaen opiskeluhuollon yhtä psykologia kohden saa olla enintään 780 oppilasta tai opiskelijaa. Henkilöstömitoitus on sama perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa. Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialueet ovat velvollisia huolehtimaan lakisääteisen henkilöstömitoituksen toteutumisesta.

Mämmi-Laukan ja Malilan selvityksessä on kuvattu oppilasmäärät ja opiskeluhuollon täytetyt psykologitoimet alueittain. Huomioitavaa on, että nämä psykologit eivät toimi kaikissa alueen kunnissa tai alueen kouluilla.

Selvityksen mukaan Pohteen alueen perusopetuksessa olevien oppilaiden yhteismäärä on 51140 oppilasta, joka tarkoittaa, että oppilashuollon psykologeja tulisi olla yhteensä 65, jotta lakisääteinen henkilöstömitoitus 780 oppilasta/psykologi toteutuisi. Pohteen alueella opiskeluhuollon psykologien täytettyjä toimia on yhteensä 29, eli yli puolet vähemmän kuin mitä henkilöstömitoituksesta säädetään.

Aluehallintovirasto katsoo, että riittämättömistä resursseista johtuen oppilashuollon psykologikohtaiset oppilasmäärät ovat liian suuria, jolloin väistämättä osa oppilaista jää tarvitsemansa palvelujen ulkopuolelle tai palvelu ei toteudu oikea-aikaisesti. Osa psykologin tehtävistä jää ajan puutteen vuoksi hoitamatta, kuten esim. yhteisöllinen opiskeluhuollon psykologipalvelu. Lisäksi psykologipalveluiden riittämätön määrä tai kokonaan puuttuminen oppilaitoksesta kuormittaa muita opiskeluhuollon ammattilaisia ja alueellisia psykiatrisia palveluja.

Aluehallintovirasto toteaa, että niillä kouluilla, joilla ei ole omaa psykologia, on saatavilla selvitysten perusteella niukasti tai ei ollenkaan konsultti- ja etäpsykologin palveluja tai psykologin tutkimuksia. Selvityksen mukaan opiskeluhuollon psykologien oppilasmäärään voi kuulua myös perusopetusikäisten oppilaiden lisäksi esikouluikäisiä ja toisella asteella opiskelevia opiskelijoita, joten oppilaita psykologia kohden voi olla vielä enemmän. Aluehallintovirastoon toimitetuista selvityksistä ei käy esille tosiasiallinen oppilasmäärä/psykologi. Aluehallintovirasto pyysi selvitystä tätä valvonta-asiaa varten vain perusopetuksessa olevien oppilaiden psykologipalveluiden järjestämisestä, joten Pohteen selvityksessä esikouluikäiset oppilaat ja toisella asteella olevat opiskelevat on jätetty tämän selvityksen ulkopuolelle.

Selvityksessä tuodaan esille psykologien saatavuuden haasteet, jotka ovat pitkäaikaisia ja alkaneet jo ennen hyvinvointialueen aloittamista vuonna 2023. Hakijoita vuonna 2024 yhteen koulupsykologitehtävään on ollut keskimäärin 0,4 henkilöä. Hyvinvointialue on pyrkinyt parantamaan psykologitilannetta aloittamalla etäpsykologipilotteja, jotka on suunnattu pääasiassa nuorisoikäisten ja toisella asteella opiskelevien oppilaitoksilla. Etäpsykologien saatavuus alueella on ollut hyvä ja etäpsykologien rekrytointi on parantanut palvelun saatavuutta toisella asteella ja yläasteella opiskeleville.

Mämmi-Laukan ja Malilan selvityksessä kerrotaan, että hyvinvointialueelle on perustettu vastaavan psykologin virka, jossa viranhaltija on aloittanut työskentelyn 1.11.2024. Vastaavan psykologin avulla voidaan psykologeille ja vastuualuepäälliköille antaa ammatillista tukea ja johtamista sekä kehittää psykologityön käytänteitä vastaamaan työn tarpeita ja tavoitteita.

Selvityksessä todetaan, että psykologipalveluiden hankinnasta on tehty päätös aluehallituksessa 17.12.2024 ja sopimuksia ollaan parhaillaan valmistelemassa. Hankintalain mukaisesti palveluita ei ole voitu hankkia suorasopimuksin ennen tätä. Hankinnan valmistuttua psykologitutkimuksia on mahdollisuus jälleen tuottaa osin ostopalveluiden kautta. Selvityksen mukaan tämä psykologipalveluiden hankintamahdollisuus on vuoden 2025 aikana tukemassa omaa palvelutuotantoa etenkin tutkimusten osalta. Pohde on myös työstänyt mallin tutkimusten tekemiseen sisäisesti ja malli saadaan käyttöön kevään 2025 aikana.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö. Hyvinvointialue voi täydentää omaa palvelutuotantoaan hankkimalla palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta.

Yksilökohtainen opiskeluhuollon psykologipalvelu

Saadun selvityksen mukaan Oulussa niillä kouluilla, joilla on oma koulupsykologi, on saatavilla opiskeluhuollon psykologin yksilökohtainen palvelu. Tällöin myös saadun selvityksen mukaan oppilaiden mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa pääsääntöisesti toteutuu. Yksilökohtaista opiskeluhuollon psykologipalvelua oli saatavissa Oulun lisäksi yhteensä yhdeksässä (9) kunnassa (33 %): Oulunkaaren alueella Iissä, Lakeuden alueella Kempeleessä, Koillismaahan alueella Kuusamossa ja Taivalkoskella, Oulun eteläisellä alueella Haapavedellä ja Pyhäjärvellä sekä Rannikon alueella Merijärvellä, Pyhäjoella ja Raahessa.

Oulun alueen oppilaitoksilla, joilla ei ole omaa koulupsykologia, yksilökohtaisen opiskeluhuoltotyön tarpeisiin pyritään selvityksen mukaan vastamaan muilla alueen palveluilla. Oulussa oppilaan/opiskelijan tai vanhemman toivoessa nimenomaan yksilökohtaista opiskeluhuoltopalvelua psykologin toteuttamana ohjataan asiakkuus alueen toiselle opiskeluhuollon psykologille. Oulun lisäksi koulupsykologin yksilökohtaisen opiskeluhuoltotyön tarpeisiin pyritään vastamaan muilla alueen palveluilla yhteensä kolmessa kunnassa (3): Oulun eteläisellä alueella Kärsämäellä ja Siikalatvalla sekä Rannikon alueella Kalajoella. Oulunkaaren alueella Utajärvellä ja Vaalassa sekä Lakeuden alueella Muhoksella ja Tyrnävällä alueellisten mielenterveyspalveluiden yksikössä työskentelevät psykologit

ovat toteuttaneet selvityksen mukaan joitakin välttämättömiä ja kiireellisiä opiskeluhuollon psykologin yksilökohtaisia töitä. Tarkempia tietoja palvelujen järjestämisestä ja palvelujen piiriin päässeiden tai palvelujen ulkopuolelle jääneiden lukumäärästä ei ole annettu.

Selvityksessä todetaan, että syyslukukaudella 2024 opiskeluhuollon yksilökohtaista psykologipalvelua ei ollut ollenkaan saatavilla 11 kunnassa (40 %): Rannikon alueella Siikajoella, Oulun eteläisellä alueella Alavieskassa, Nivalassa, Oulaisissa, Sievissä ja Ylivieskassa, Lakeuden alueella Hailuodossa, Muhoksella ja Tyrnävällä sekä Oulunkaaren alueella Utajärvellä ja Vaalassa. Oulun eteläisen alueelta Haapajärven, Pyhännän ja Reisjärven koulupsykologipalveluista ei annetussa selvityksessä ollut tietoa.

Aluehallintovirasto toteaa, että saatujen selvitysten perusteella hyvinvointialueella on merkittäviä alueen sisäisiä eroja palvelujen järjestämisessä ja palvelujen järjestäminen yhdenvertaisesti koko alueella ei toteudu lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Lisäksi aluehallintovirasto toteaa että, vaikka oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa tarkoitettu keskustelumahdollisuus voi toteutua joko psykologin tai kuraattorin vastaanotolla, tulisi psykologin ja kuraattorin vastaanotoille pääsyä säädellä opiskelijan yksilöllisesti arvioitu tarve eikä resurssien saatavuus. Saaduista selvitysten perusteella on todettavissa, ettei palveluja ole järjestetty sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää.

Yhteisöllinen opiskeluhuollon psykologipalvelu

Saadun selvityksen mukaan Oulussa niillä kouluilla, joilla on oma koulupsykologi, on saatavilla opiskeluhuollon psykologin yhteisöllinen palvelu. Yhteisöllistä opiskeluhuollon psykologipalvelua oli saatavissa Oulun lisäksi yhteensä kuudessa (6) kunnassa (23 %): Oulunkaaren alueella Iissä, Lakeuden alueella Kempeleessä, Oulun eteläisellä alueella Pyhäjärvellä sekä Rannikon alueella Merijärvellä, Pyhäjoella ja Raahessa.

Oulun alueen oppilaitoksilla, joilla ei ole omaa koulupsykologia, yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön tarpeisiin pyritään vastamaan muilla alueen palveluilla mukaan lukien monialainen verkostotyö, koulukuraattorin, kouluterveydenhoitajan, koululääkärin ja psykiatrisen sairaanhoitajan työskentely. Saadun selvityksen mukaan syyslukukaudella 2024 opiskeluhuollon yhteisöllistä psykologipalvelua ei ollut ollenkaan saatavilla 15 kunnassa (50 %): Oulunkaaren alueella Utajärvellä ja Vaalassa, Lakeuden alueella Hailuodossa, Muhoksella ja Tyrnävällä, Koillismaahan alueella Kuusamossa ja Taivalkoskella, Rannikon alueella Siikajoella, Oulun eteläisellä alueella Alavieskassa, Haapavedellä, Kärämäellä, Nivalassa, Oulaisissa, Sievissä ja Ylivieskassa. Oulun eteläisen alueelta Haapajärven,

Pyhännän ja Reisjärven koulupsykologipalveluista ei annetussa selvityksessä ollut tietoa.

Aluehallintovirasto toteaa, että yhteisöllinen opiskeluhuollon psykologipalvelu ei toteudu Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella lainsäädännön mukaisesti ja yhdenvertaisesti. Yksilökohtaisen palvelun lisäksi opiskeluhuollon psykologin tehtävänä on vaikuttaa kouluun yhteisönä, jotta se olisi entistä toimivampi ja turvallisempi paikka lasten ja nuorten kasvulle, yhdessäololle ja oppimiselle. Opiskeluhuoltotyössä psykologin asiantuntemus ja osaaminen mielenterveyden, sosiaalisten suhteiden, oppimisen ja koulunkäynnin asioissa ovat tärkeitä näkökulmia. Niitä on tarpeellista hyödyntää ja tuoda koulun, rehtorin ja opettajien käyttöön. Opiskeluhuollon resurssoinnissa on huomioitava myös yhteisöllinen työ.

Opiskeluhuollon psykologin tutkimukset

Saadun selvityksen mukaan Oulussa niillä kouluilla, joilla on oma koulupsykologi, oli saatavilla psykologin tutkimukset syyslukukaudella 2024. Oulun lisäksi psykologin tutkimuksia oli saatavissa yhteensä 12 kunnassa (43 %): Oulunkaaren alueella Iissä, Lakeuden alueella Kempeleessä, Koillismaan alueella Kuusamossa ja Taivalkoskella, Oulun eteläisellä alueella Haapavedellä, Kärämäellä, Pyhäjärvellä ja Siikalatvassa sekä Rannikon alueella Kalajoella, Merijärvellä, Pyhäjoella ja Raahessa. Oulaisissa psykologin tutkimuksia oli saatavilla esiopetuksesta 6. luokkaan asti.

Oulun alueen oppilaitoksilla, joilla ei ole omaa koulupsykologia, on opiskeluhuollon psykologin tutkimustarpeen arvioon tarjottu keskitettyä konsultaatiopalvelua 9/2024 alkaen. Näiden oppilaitosten opiskeluhuollon tutkimuksia on toteutettu muiden oppilaitosalueiden koulupsykologien toimesta priorisoiden esiopetusikäisten tutkimuksia. Oulunkaaren alueella Utajärvellä ja Vaalassa sekä Lakeuden alueella Muhoksella ja Tyrnävällä alueellisten mielenterveyspalveluiden yksikössä työskentelevät psykologit ovat toteuttaneet joitakin välttämättömiä ja kiireellisiä opiskeluhuollon psykologin tutkimuksia.

Selvityksen mukaan syyslukukaudella 2024 opiskeluhuollon psykologin tutkimuksia ei ollut ollenkaan saatavilla 10 kunnassa (33 %): Koillismaan alueella Kuusamossa ja Taivalkoskella, Rannikon alueella Siikajoella, Oulun eteläisellä alueella Alavieskassa, Haapavedellä, Kärämäellä, Nivalassa, Oulaisissa, Sievissä ja Ylivieskassa. Oulun eteläisen alueelta Haapajärven, Pyhännän ja Reisjärven koulupsykologipalveluista ei annetussa selvityksessä ollut tietoa.

Psykologin tutkimus on osa yksilökohtaista opiskeluhuollon psykologipalvelua ja se on kokonaisvaltainen oppilaan tilanteen arviointi, jossa kartoitetaan mm. oppimista, keskittymistä, kehityshistoriaa sekä psyykkisiä ja sosiaalisia tekijöitä. Aluehallintovirasto toteaa, että opiskeluhuollon psykologin tutkimukset eivät toteudu Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella lainsäädännön mukaisesti ja yhdenvertaisesti.

Psykologin konsultatiivinen työ

Saadun selvityksen mukaan psykologin konsultatiivista työtä oli saatavilla Koillismaan alueella Kuusamossa ja Taivalkoskella, Oulun eteläisellä alueella Kärsämäellä ja Siikalatvalla, Rannikon alueella Kalajoella sekä Oulussa niillä kouluilla, joilla ei ole omaa psykologia. Lakeuden alueella Hailuodossa, Limingassa ja Lumijoella on toiminut 20 % työajalla konsulttipsykologi 1.8.2024-31.12.2024. Konsulttipsykologi on vastannut konsultaatiosta koskien opiskeluhuollon psykologin tutkimukseen ohjautumista.

Psykologisen tiedon tarve koko kouluyhteisölle on tärkeää ja konsultaatiotyöskentelylle on tarvetta. Aluehallintovirasto toteaa, että konsultatiivisen työn lisäksi hyvinvointialueen tulee turvata muu lainsäädännön edellyttämä yksilöllinen ja yhteisöllinen opiskeluhuollon psykologipalvelu.

Etäpsykologi

Saadun selvityksen mukaan Oulun eteläisellä alueella Alavieskassa, Nivalassa, Sievissä ja Ylivieskassa sekä Rannikon alueella Siikajoella on pilotoitu etäpsykologipalvelua, jonka rekrytointi on ollut sujuvampaa. Etäpsykologien palvelu on suunnattu 2. asteen opiskelijoille sekä konsultoivan psykologin työhön. Oulaisissa etäpsykologi antaa palvelua yläkouluikäisille yksilökohtaiseen ja yhteisölliseen työhön.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Aluehallintovirasto korostaa, että Terveystieteidenhuoltolain (1326/2010) 15 a §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti koulussa tai oppilaitoksessa.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialueen tulee palveluiden tuottamistavasta päättäessään tarkoin pohtia, soveltuuko palvelu etä- vai lähipalveluna toteutettavaksi. Erityisesti tulee ottaa huomioon eri ikäisten oppilaiden ja opiskelijoiden yksilölliset ja erilaiset tarpeet, jotta palveluilla pystytään turvaamaan varhainen tuki sitä tarvitseville ja palveluiden yhdenvertainen saatavuus ja laatu. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) on antanut ohjeen "Etäpalvelut Sosiaali- ja terveydenhuollossa", josta löytyy tarkemmat ohjeet mm. etäpalvelun

antamisedellytyksistä ja huomioon otettavista asioista annettaessa etäpalveluja <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/etapalvelut>.

Omavalvonta

Aluehallintovirasto on havainnut Pohteen opiskeluhuollon psykologipalveluiden järjestämistä koskevan omavalvonnan olevan riittämätöntä.

Selvityksessä tuodaan esille psykologipalvelujen seurantatiedon keruun ongelmat. Toimialuejohtaja Mämmi-Laukan ja palvelualuejohtaja Malilan selvityksen mukaan opiskeluhuollon psykologin tutkimukset ovat jonoutuneet oppilaitoksilla, joilla ei ole omaa psykologia. Jonotusaikojen ja läheteiden määrän seuranta haastaa yhtenäisen jonoseurannan puute potilastietojärjestelmä Lifecaressa. Tietoa jonotusajoista ja tutkimusta jonottavien oppilaiden määrästä ei pystytä luotettavasti keräämään yhtenäisen tietojärjestelmän puutteen vuoksi. Pohteella on käynnistetty Lifecare-potilastietojärjestelmän sisäisen jonon rakentaminen tutkimusten toteutuksen seuraamiseksi 1/2025 ja suunniteltu käyttöönotto on loppukeväällä 2025. Selvityksen mukaan niillä oppilaitoksilla, joilla on oma psykologi, opiskeluhuollon psykologin yksilötyöhön, mukaan lukien tutkimukseen, jonottavien oppilaiden seuranta tapahtuu psykologien toimesta. Oppilaitoksilta, joilta puuttuu oma opiskeluhuollon psykologi, jonotilannetta seuraa pääsääntöisesti vastuuyksikköpäällikkö tai kuraattori.

Aluehallintovirasto katsoo saamansa selvityksen perusteella, että Pohteella ei ole riittäviä ja luotettavia seurantatietoja opiskeluhuollon psykologipalveluun jonottavista oppilaista ja opiskelijoista, jolloin todellinen tilannekuva opiskeluhuollon psykologipalveluiden tarpeesta ja saatavuuden riittävyydestä jää vain suuntaa antavaksi arvioksi. Aluehallintovirasto katsoo, että ajantasaisten ja riittävien seurantatietojen puuttuminen heikentää omavalvonnan tehokkuutta ja korjaavien toimenpiteiden riittävyyden ja vaikuttavuuden arviointia. Psykologipalveluiden todellista tarvetta on vaikea määrittää, mikäli asiakkaiden palvelujen tarpeesta, jonossa olevien määristä ja jonotusajoista palvelujen piiriin pääsemiseksi ei ole riittäviä ja luotettavia tietoja.

Pohteen antaman selvityksen mukaan Pohteen opiskeluhuollon omavalvontasuunnitelma terveydenhuollon osalta valmistuu hyvinvointialueen yhteiseen asiakirjamalliin maaliskuussa 2025. Tähän saakka omavalvontasuunnitelmat on päivitetty aiempien organisaatioiden käytössä oleviin omavalvontasuunnitelma -asiakirjoihin.

Aluehallintovirasto toteaa, että palveluntuottajan on tehtävä omavalvontasuunnitelma sähköisesti ja julkaistava se julkisessa

tietoverkossa tai muulla sen julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidettävä omavalvontasuunnitelma julkisesti nähtävänä palveluyksikössä. Palveluyksikön omavalvontasuunnitelmassa kuvatus toiminnan toteutumista on seurattava ja seurannassa havaitut puutteellisuudet on korjattava. Seurannasta on tehtävä selvitys ja sen perusteella tehtävät muutokset on julkaistava neljän kuukauden välein julkisessa tietoverkossa tai muulla niiden julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidettävä julkisesti nähtävänä palveluyksikössä.

Pohteen nettisivuilta (<https://pohde.fi/tietoa-meista/valvonta/omavalvonta/>) 15.4.2025 ei löydy opiskeluhuollon omavalvontasuunnitelmaa. Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialueella on oltava omavalvontaohjelma ja palveluyksikkökohtaiset omavalvontasuunnitelmat, jotka tulee julkaista julkisessa tietoverkossa tai muulla sen julkisuutta edistävällä tavalla. Omavalvontasuunnitelmassa on muun ohella kuvattava, mitkä ovat konkreettiset toimintamallit henkilöstön riittävyyden varmistamiseksi sekä niissä tilanteissa, kun henkilöstöä ei ole riittävästi.

Yhteenveto

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden, kuten palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta. Hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää.

Hyvinvointialueen palvelunjärjestäjänä on varmistettava omavalvonnalla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Palvelunjärjestäjän on valvottava toimintaansa siten, että sosiaali- ja terveydenhuolto on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaista kuin asiakkaiden ja potilaiden tarve ja turvallisuus edellyttävät. Palvelunjärjestäjän on otettava toiminnassaan huomioon, että sosiaalihuollon asiakkaiden ja potilaiden palvelut toteutetaan yhdenvertaisesti.

Aluehallintovirasto toteaa, että oppilas- ja opiskeluhoitolaissa säädetty mitoitusvaatimus opiskeluhoollon psykologipalveluille ei toteudu Pohteen alueella. Kaikilla Pohteen alueilla opiskelijoita yhtä opiskeluhoollon psykologia kohden oli merkittävästi enemmän kuin mitä mitoitusvaatimus (780/psykologi) edellyttää, vaihteluväli suurin poikkeaman 5727/psykologi

(Oulunkaari) ja pienin 1171/psykologi (Lakeus). Perusopetuksessa olevien oppilaiden yhteismäärä on 51140 oppilasta, joka tarkoittaa, että oppilashuollon psykologeja tulisi olla yhteensä 65, jotta lakisääteinen henkilöstömitoitus 780 oppilasta/psykologi toteutuisi. Pohteen alueella opiskeluhuollon psykologien täytettyjä toimia on yhteensä 29, eli yli puolet vähemmän kuin mitä henkilöstömitoituksesta säädetään. Selvityksen mukaan opiskeluhuollon psykologien oppilasmäärään voi kuulua perusopetusikäisten oppilaiden lisäksi esikouluikäisiä ja toisella asteella opiskelevia opiskelijoita, joten oppilaita psykologia kohden voi olla vielä enemmän. Oppilasmäärään / psykologi ei ole laskettu etäpsykologin tai mielenterveyspalveluissa työskentelevien psykologien antamaa palvelua.

Aluehallintovirastoon toimitetuista selvityksistä käy esille, että Pohteen opiskeluhuollon psykologipalveluiden järjestämisessä on myös merkittäviä alueellisia eroja, eivätkä koulupsykologin palvelut ole kaikissa alueen kunnissa toteutuneet vuonna 2024 lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Aluehallintovirasto on laatinut Pohteelta saatujen tietojen pohjalta edellä olevat taulukot (1-11), joista vähintäänkin suuntaa antavasti on nähtävissä alueelliset ja kuntakohtaiset merkittävät erot opiskeluhuollon psykologipalvelujen järjestämisessä, jotka edellyttävät hyvinvointialueen omavalvonnan toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi lainmukaiseksi.

Aluehallintovirastoon toimitetuista selvityksistä käy esille, että opiskeluhuollon yksilökohtainen ja yhteisöllinen koulupsykologipalvelu sekä psykologin tutkimukset toteutuivat seitsemässä (7) kunnassa (n=30), eli 23 %:ssa kuntia lainsäädännön mukaisesti. Em. palvelut toteutuivat Oulunkaaren alueella Iissä, Lakeuden alueella Kempeleessä, Oulun eteläisellä alueella Pyhäjärvellä sekä Rannikon alueella Merijärvellä, Pyhäjoella ja Raahessa asetuksen mukaisesti. Oulussa nämä palvelut toteutuivat niillä kouluilla, joilla on oma psykologi.

Aluehallintovirasto toteaa, että saatun selvityksen mukaan syyslukukaudella 2024 opiskeluhuollon psykologipalveluita ei ollut ollenkaan saatavilla yhdeksässä (9) kunnassa (30 %). Psykologipalvelut puuttuivat kokonaan Rannikon alueella Siikajoella, Oulun eteläisellä alueella Ylivieskassa, Alavieskassa, Sievissä ja Nivalassa, Lakeuden alueella Muhoksella ja Tyrnävällä sekä Oulunkaaren alueella Utajärvellä ja Vaalassa.

Aluehallintovirasto toteaa, että kymmenessä (10) Pohteen alueen kunnassa (33 %) sekä Oulussa niissä oppilaitoksissa, joissa ei ole omaa psykologia, vain osa psykologipalveluista toteutuu lainsäädännön mukaisesti. Pohteen selvityksissä ei ollut tietoa Oulunkaaren alueelta Pudasjärven sekä Oulun

eteläiseltä alueelta Haapajärven, Pyhännän ja Reisjärven opiskeluhuollon psykologipalveluista (13 %).

Opiskeluhuollon psykologipalveluilla on tärkeä rooli lasten ja nuorten mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisyssä, varhaistoteamisessa ja oikea-aikaisen hoidon mahdollistamisessa. Aluehallintovirasto toteaa, että Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella ei toteudu lasten ja nuorten etu eikä heidän oikeutensa saada oikea-aikaisesti tarpeenmukaista tukea kehitykseensä. Palvelut tulee toteuttaa viiveettä, jotta lapsen ja nuoren kehityksessä, opiskelussa tai oppimisessa esiin tulevia pulmia voidaan selvittää ja arvioida mahdollisimman varhain.

Aluehallintovirasto on käytettävissä olevien selvitysten perusteella havainnut edellä mainittuja puutteita Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen opiskeluhuollon psykologipalvelujen järjestämisessä. Pohteen opiskeluhuollon psykologipalvelujen resurssointi, yksilökohtainen ja yhteisöllinen koulupsykologipalvelu sekä psykologin tutkimukset eivät toteudu yhdenvertaisesti koko hyvinvointialueella. Aluehallintovirasto katsoo, että Pohde ei ole järjestänyt opiskeluhuollon psykologipalveluja lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Aluehallintovirasto antaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle lainvastaisesta menettelystä järjestää lakisääteiset opiskeluhuollon psykologipalvelut lainsäädännön edellyttämällä tavalla yhdenvertaisesti koko alueella.

Aluehallintovirasto tiedostaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella esiintyvät vaikeudet järjestää opiskeluhuollon psykologipalveluiden saatavuus lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Psykologien rekrytoinneissa esiintyvät haasteet näyttävät korostuvan erityisesti haja-asutusalueilla, ja aiheuttaa osaltaan puutteita palveluiden yhdenvertaisessa toteutumisessa. Selvityksen mukaan psykologipalveluita ei ole voitu aiemmin hankkia suorasopimuksin, mutta aluehallitus on 17.12.2024 tehnyt päätöksen, että psykologitutkimuksia on mahdollisuus jälleen tuottaa osin ostopalveluiden kautta. Selvityksenantohetkellä sopimuksia on oltu parhaillaan valmistelemassa ja selvityksen mukaan tämä psykologipalveluiden hankintamahdollisuus on vuoden 2025 aikana tukemassa omaa palvelutuotantoa etenkin tutkimusten osalta. Yliopistoyhteistyöhön ja harjoittelunohjaukseen panostaminen on hieman helpottanut psykologien saatavuuden haasteita.

Aluehallintovirasto toteaa, että Pohteella on ryhdytty korjaaviin toimenpiteisiin opiskeluhuollon psykologipalvelujen järjestämiseksi lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Toimenpiteiden riittävyttä ja vaikuttavuutta tilanteen korjaamiseksi, ei kuitenkaan ole mahdollista vielä

arvioida toimenpiteiden ollessa selvityksenantohetkellä osin vasta suunnitteluvaiheessa ja toteutettavissa vuoden kevään 2025 aikana.

Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuetta jatkamaan korjaavia toimenpiteitä ja seuraamaan aloitettujen ja suunniteltujen toimenpiteiden riittävyttä ja vaikuttavuutta palvelujen saatavuuden parantamiseksi ja sen varmistamiseksi, että opiskeluhuollon psykologipalvelut järjestetään lainsäädännön edellyttämällä tavalla yhdenvertaisesti koko Pohteen alueella.

Aluehallintovirasto kehottaa Pohdetta laatimaan opiskeluhuollon psykologipalveluiden palveluyksikkökohtaiset omavalvontasuunnitelmat lainsäädännön edellyttämällä tavalla sekä jatkamaan omavalvonnan kehittämistä ja seuranta sen varmistamiseksi, että opiskeluhuollon psykologille pääsyä koskevat ajantasaiset tiedot ovat luotettavia ja palveluun pääsyn todellista tilannetta on mahdollista seurata kunnittain tai toimintayksiköittäin.

Lisäksi aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen opiskeluhuollon psykologipalveluiden omavalvonnasta vastaavalle johdolle, että valvontaviranomaiselle valvonta- ja ohjaustehtävän suorittamiseksi annettava tiedot tulee antaa siinä laajuudessa ja sillä tarkkuudella kuin niitä on pyydetty.

3. Jatkotoimet

Edellä mainituilla perusteilla aluehallintovirasto katsoo aiheelliseksi jatkaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen opiskeluhuollon psykologipalvelujen järjestämisen valvontaa ja tulee pyytämään erillisen selvityksen niistä toimenpiteistä, joihin aluehallintoviraston valvontapäätöksen johdosta Pohteella on ryhdytty.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut.

Muutoksenhaku

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) 43 §:n 1 momentin mukaan aluehallintoviraston antamaan hallinnolliseen ohjaukseen ja kehotukseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Päätöksen hyväksyminen

Juristi

Heli Kajava

Terveydenhuollon ylitarkastaja Raija Fors

Aluehallintovirasto käyttää sähköistä hyväksyntää, jonka merkinnät ovat asiakirjan lopussa.

Tiedoksi

Leena Mämmi-Laukka, toimialuejohtaja, Pohde
Kirsti Ylitalo-Katajisto, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisjohtaja,
Pohde
Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirasto, Valvira

Lisätietoja Lisätietoja antaa tarvittaessa terveydenhuollon ylitarkastaja Raija Fors,
puh. 0295 017 559.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Postiosoite: PL 6, 13035 AVI
Puhelinvaihde: 0295 016 000
kirjaamo.pohjois@avi.fi | www.avi.fi

Tämä asiakirja PSAVI/11914/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PSAVI/11914/2024 har godkänts elektroniskt

Fors Raija 15.04.2025 14:42

Kajava Heli 15.04.2025 15:12